

Dünya şiirine kulaklarımız neden tıkalı?

Category: Edebi tankyt, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Dünya şiirine kulaklarımız neden tıkalı? DÜNYÄ ŞIIRINE KULAKLARIMIZ NEDEN TIKALI?

Türk şiiri kendi içine kapalı bir kutu gibidir. Dışarı doğru ses vermez. Şiirimizin gücü ile övünürüz ama Dünya’da şiirlerimiz, şairlerimiz çok az bilinir. Dünya dillerinde kitapları yayımlanan şairlerimizin sayısı da bir elin parmaklarını geçmez. Nâzım Hikmet dışında klasikleşmiş çok az şairimizin şiir kitapları yabancı dillerde yayımlanmıştır, onlar da pek okur bulamamıştır.

Kendi kendimize şiirimizi yazıp, Türk’ün Türk’e propagandası babından şiirlerimizle övünür, “Dünya’da şiir yazılmıyor!” diye desteksiz iddialarda bulunuruz. Aslında bu tam bir Galatı meşhur, yani “Herkesin doğru bildiği yanlış”tır.

Durduk yerde bunlar nereden aklına geldi diyeceksiniz? Notos’un “Yüzyılın 100 Şairi” soruşturması aklıma düşürdü bunları. Notos, 365 şair, yazar ve çevirmenin katıldığı soruşturmada katılımcılardan 10’ar şairlik listeler istemiş ve bu listelerden 100 şairlik bir liste oluşturmuş. Yöntemin yanlışlığını, sadece bildik ve ilk akla gelen isimlerden bir liste oluşacağını belirtip daha önceki benzer soruşturmaları eleştirdiğim için o konuya girmeyeceğim. Ama ilk akla gelenleri de görmek ilginç ve öğretici bilgiler veriyor.

Listenin bir ilginçliği de 100 şairin 47’sinin Türk, 53’ünün Dünya şairlerinden oluşması. Soruşturmaya katılanlar % 53 oranında dünya şairlerinin adını veriyorsa, benim “Dünya şiirine kulağımız tıkalı” tezim yanlışlanmış olmuyor mu? Olmuyor.

Bunu anlamak için listeye daha yakından bakmak gerek. Bir kere, derginin başyazısında belirtildiği gibi soruşturmanın

kapsamı “Dünya” çapında olmasına rağmen cevap verenler % 47 oranında Türk şairlerinin adını vermiş. Yani Türk şiirinin Dünya şiiri içinde çok büyük bir yer kapladığını, dünya çapında şairlerimiz olduğunu düşünüyorlar. “Dünya’da şiir yazılmıyor!” iddiasının başka bir şekilde ifadesi olarak da düşünebiliriz bu tavrı.

Yüz yıllık dünya şiirinde, yani 1920’den 2020’ye geçen sürede, en büyük yüz şairin 47’si Türkiye’den olmakla kalmıyor, üstelik bu 47 şairin 12’si yaşayan şairlerimiz. Bu soruşturmaya katılan 365 kişiye “Günümüz Türk Şiiri hakkında ne düşünüyorsunuz?” diye sorsanız, alacağınız cevabın “günümüzde iyi şiir yazılmıyor” olacağı kesin. “Günümüz Türk şairleri iyi şiir yazmıyor ama Dünya çapında şiir yazıyor,” gibi bir tez çıkartabiliriz buradan.

Listedeki Dünya şairlerini incelediğimizde ortaya çıkan sonuç, bu bakışı destekler nitelikte. Yaşayan 12 Türk şairine karşılık, sadece yaşayan “2” Dünya şairinin adı bildirilmiş; İki Nobelli. Louise Glück ve şarkı sözleriyle Nobel alan Bob Dylan. Aslında bu da “Dünya’da şiir yazılmıyor” inancının bir kanıtı gibi.

Peki gerçekten Dünya’da şiir yazılmıyor mu yoksa bizim mi kulağımız Dünya şiirine tıkalı? Türkiye’de yayımlanan günümüz şiir ve edebiyat dergilerine bakarsanız Dünya’da şiir yazılmıyor, diyebilirsiniz. Hemen hemen hiçbirinde Dünya şiirinden çevirilere yer verilmiyor. Yayımlanan nadir çeviriler ise hep klasikleşmiş şairlerden.

Türkiye’nin en büyük kitapçılarından babil.com’un veri tabanında kayıtlı (yani ticari dolaşımda olan) 402.218 kitap var. Bunların 313,815’i Türk yazarlarının, 88,403’ü yabancı yazarların kitabı. Türk şairlerinin 12,886 şiir kitabı, yabancı şairlerin 656 şiir kitabı var kayıtlarda. Geçen yıl yayımlanan çeviri şiir kitaplarının sayısı bir elin iki parmakları civarında. Bu çok az sayıda çeviri şiir kitabının oldukça azının da yaşayan şairlerden olduğunu tahmin edebilirsiniz.

Eskiden “Dünya şiiri neden okunmuyor, neden çevrilmiyor?” diye sorduğumuzda bahane boldu. Dil öğreniminin yetersizliğinden,

yabancı dildeki şiirlere, şiir kitaplarına ulaşmanın zorluğuna kadar bir çok gerekçe sayılırdı. Günümüzde hem dil bilen sayısı çok arttı, hem de internet sayesinde yabancı kaynaklara ulaşmak çok kolaylaştı. Ama ülkemizde Dünya şiirine herhangi bir ilginin olmadığını biliyoruz. O nedenle başlıktaki sorumuz; Dünya şiirine kulaklarımız neden tıkalı?

Metin CELAL. Edebi tankyt